

вставляти необхідні граматичні форми, парафразувати, будувати текст з запропонованих елементів. Це дидактичне різноманіття допомагає оживити заняття з польської мови як іноземної, поглибити рівень завдань. Натомість у лексичних видах завдань переважає практика побудови визначення із вживанням необхідної для цього термінології, поєднання понять із прикладами їх вживання, виправлення лексичних та стилістичних помилок. Для підтвердження рівня B2 учень/студент повинен володіти значним запасом спеціалізованої лексики.

Усна відповідь на сертифікаційному іспиті оцінюється за такими критеріями: можливість вільно висловлюватися на задану тему, структурованість та адекватність висловлювання, граматична правильність, вимова та інтонація, загальне враження про комунікативні здібності [1].

Підсумовуючи, варто підкреслити необхідність застосовувати європейські освітні стандарти викладання та вивчення польської мови як іноземної з метою підготовки до сертифікаційного іспиту на підтвердження рівня мовних знань. Відтак цей дороговказ є цінним методичним опрацюванням для вищих шкіл України та Європи.

Список використаної літератури

1. *Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*. URL: http://ifp.univ.rzeszow.pl/dydaktyka/dydaktyka_9/Urszula_Kopec_D9.pdf (дата звернення: 15.03.2026).
2. *Omówienie międzynarodowych standardów językowych*. URL: <https://www.cambridgeenglish.org/pl/exams-and-tests/cefr/> (дата звернення: 16.03.2026).
3. Wiącek M. *Europejski system opisu kształcenia językowego (CEFR)*. Taalhammer: encyklopedia. URL: <https://www.taalhammer.com/pl/europejski-system-opisu-kształcenia-jezykowego-cefr/> (дата звернення: 15.03.2026).

Людмила Ткач,
доктор філологічних наук, професор;
Ангеліна Логош,
магістрантка

ВАСИЛЬ СІМОВИЧ І ВОЛОДИМИР КМЩИКЕВИЧ У КУЛЬТУРНОМУ ЖИТТІ БУКОВИНИ ПОЧАТКУ ХХ СТ.

У період кінця ХІХ – 40-х рр. ХХ ст. українська культура загалом і такі її галузі, як гуманітаристика, освіта, мистецтво зокрема, розвивалися в різних географічних просторах та світоглядних координатах (Галичина, Буковина, Закарпаття у складі Австро-Угорщини; Наддніпрянська Україна у складі Російської імперії; у період між двома світовими війнами – на територіях УСРР у складі СРСР; Галичини в складі Польщі, Буковини у складі Румунії, Закарпаття у складі Чехо-Словаччини; після Другої світової війни – в УРСР у складі СРСР). За такий, історично порівняно невеликий відтинок часу українські етнічні землі кілька разів опинялися в кордонах різних держав. Носії української національної свідомості та культурної традиції втрачали життя в боротьбі за існування Української Держави. З тих, хто вцілів у роки цієї трагічної боротьби, багато хто змушений був емігрувати. Незважаючи на тяжкі поневіряння, їм вдалося зберегти своє життя. В умовах еміграції вони й далі працювали для українського народу, забезпечуючи тяглість культурних традицій та зберігаючи культурну пам'ять.

Проф. В. Сімович був одним із тих, хто не тільки зберігав і примножував культурні традиції, а й фіксував події, що їх свідком і учасником був він сам. Завдяки мемуарній спадщині В. Сімовича життя українців Буковини кінця ХІХ – початку ХХ ст. постає в образах і фактах, значення яких ще й досі потрібно осмислювати; розкривається в постатях культурно-громадських діячів, чиї імена й досі маловідомі. Мемуаристика В. Сімовича – це особливе документальне джерело, яке ще й дотепер потребує докладного вивчення й сучасної рецепції [4], популяризації та впровадження у навчальні програми вишів, у сучасні культурні практики. Буковина й Чернівецький університет, випускником якого був В. Сімович, залишилися в його душі назавжди. Великі здобутки української національної культури на Буковині початку ХХ ст. надихали його впродовж

усього подальшого життя: «невеликий гурт свідомих людей за короткий час доказав чуда; за яких 30-60 років завзятої, невсипущої, тяжкої праці той гурт не тільки пробудив наш народ на Буковині до повного національного життя, він – здобув для нього рівноправність і пошану всіх народів, що заселяють Буковину. <...> Коли ще в 50-х рр. XIX ст. свідомих людей у нас можна було на пальцях полічити, коли ще в 80-х рр. XIX ст. читальні на селах треба було шукати зі свічкою, – то перед світовою війною на Буковині не було села, де не було б своєї читальні, де не було б позичкової каси, пожежно-руханкового товариства („Січ”), не було місцевини, де не було б своєї української школи, а по містах аж роїлося від українських організацій усякого роду: просвітніх, господарських, політичних і всяких інших» [5, с. 680–681]. Про своє навчання в Чернівецькому університеті В. Сімович згадував так: «Не знаю, а мені так здається, що в тому часі, про який я говорю, ніде так до Шевченкової творчості не підходили, що так докладно й так ріжнобічно не розбирали Шевченка ні на однім університеті тодішньої Австрії, як це робилося в нас, на семінарійних вправах у проф. Смаль-Стоцького» [5, с. 663].

Як відзначає О. Кацімон, «духовна атмосфера Буковини цього періоду сприяла становленню нової генерації українських громадських і культурних діячів. Запоруку успішного розвитку української літератури і літературної мови вони вбачали в глибокому засвоєнні надбань античної та сучасної європейської культур» [3, с. 205], у культурних зв'язках з українцями і з Галичини, і з Наддніпрянщини. Називаючи «Український Народній Дім» у Чернівцях «серцем духовного життя українського народу на Буковині», В. Сімович згадує: «коло нього купчилося все, що дихає українським духом. З нього виходили все якнайкращі задуми, там кувалися все нові й нові думки для добра нашого народу, велика його заля розходилася від радощів, коли нашому народові на Буковині було добре, й сумом укривалася у хвилинах тяжкого його горя. Вона вітала і своїх краєвих діячів, і дорогих гостей з-поза Буковини, що радо вітали в цій чудовій закутині української землі: і Лисенко, і Леся Українка, і Микола

Левицький, і Франко, і багато-багато інших дорогих кожному українцеві людей» [5, с. 658].

Попри те, що від початку 1930-их рр. імен багатьох культурних діячів, які жили й працювали на Буковині, в УРСР не популяризували, усе ж таки енциклопедичні статті про них були: в діаспорних виданнях („Енциклопедія українознавства”), в материкових („Українська радянська енциклопедія”, „Український радянський енциклопедичний словник”), а також – уже у виданнях незалежної України (енциклопедія „Українська мова” тощо).

Володимир Кміцикевич (1884–1942) – один з таких діячів, чиє ім’я й донині не надто відоме українському загалові. Зростання цікавості до постаті В. Кміцикевича припадає на кінець 1990-х рр. – початок 2000-х [3]. В інформаційному просторі сучасної України з’являються поодинокі матеріали [1], та все ж знання про культурну спадщину цього педагога, перекладача, лексикографа, залишається все ще таки фрагментарним.

В. Кміцикевич був серед помітних культурних діячів Буковини першої половини ХХ ст. – і як фаховий філолог, і як особистість: викладав в одній з чернівецьких гімназій, був автором навчальних посібників і словників, перекладав з німецької і класичних мов, публікував статті на культурно-історичні теми. Згодом В. Сімович написав про ці публікації таке: «Всі вони вражають нас ясністю думки і тим його своєрідним народнім стилем, таким для нього прикметним» [5, с. 745].

В. Кміцикевич – автор „Німецько-українського словника”, що вийшов друком у Чернівцях в 1912 р., з присвятою І. Франкові та О. Кобилянській. Високий рівень цього словника визнавали й в українській радянській лексикографії: „Слід сказати, що як з погляду теоретичного, так і з погляду подавання українських відповідників до німецьких слів і фразеологічних зворотів він був досконаліший проти попередніх і становив помітне досягнення у складанні іншомовно-українських словників” [3, с. 225].

Значну працю В. Кміцикевич виконав і в ділянці перекладів. В. Сімович відзначав глибоке знання мови, що його В. Кміцикевич виявив у словничку до

„Хрестоматії з Непоса й Курція Руфа з словарцем” (Чернівці, 1912): «Кміцикевичеве видання дуже гарно відбиває від усіх таких шкільних підручників. Його словничок до цієї книжки можна вважати за зразковий — автор його повикидав без милосердя все те, що встигло вдертися до шкільного вжитку і зробитись вже „втертим”, силкуючись заступити його народними висловами, народними фразами. Всю цю роботу найкраще видно на його дуже гарному перекладі Плятонової „Оборони Сократа”, що появилось двома виданнями (перше – в Перемишлі у „Звідомленні української гімназії”, здається, 1898 р., друге – в „Загальній Бібліотеці” в Берліні, 1921 р. – з передмовою перекладача, останнє – за моєю редакцією.) На другому виданні видно ясно, як перекладач дбайливо позамінював слова, що за час від появи першого виходили з ужитку, новими, як вигладжував стиль, будову речень у дусі розвитку літературної мови, як викидав застарілі форми» [5, с. 745].

В. Сімович, як близький приятель В. Кміцикевича, згадував, що «він нераз цілими днями міг продумувати над тим, як віддати по-українському якийсь вислів, якусь фразу. Бо вухо для народности в мові він мав надзвичайне. Сам клясичний філолог, дуже добрий знавець античної культури, закоханий у грецьких авторах і римських державних порядках, він, що з захопленням міг цілими годинами розповідати про вражіння зі своєї наукової подорожі по Греції, – він дбав про „чистоту” вислову, стежив дуже дбайливо за розвитком української літературної мови, за тенденціями в цьому розвитку, і все це використовував у своїх писаннях» [5, с. 745].

Саме В. Кміцикевич уперше в українській перекладацькій практиці переклав з німецької літератури драму Ф. Шиллера «Вільгельм Телль». Переклад побачив світ у Львові 1887 р. з передмовою І. Франка. До нового видання переклад, у переробленому вигляді, був готовий у 1920 р., проте, на жаль, друком це видання так і не вийшло. Короткий аналіз цього перекладу В. Сімович зробив у споміні про В. Кміцикевича: «В лексиці його цікавила найбільш фразеологія, народня фразеологія, яка найкраще, на його думку, виявляється в народних приповідках. Тим то цілими роками сидів він над німецькими „приповідками,

зібраними” – як сам пише, – „в капітальнім творі Вандера „Deutsches Sprich wörterbuch”, і придумував, як би то їх віддати, хоч приблизно, аналогічними щодо змісту українськими» [5, с. 746]. На думку В. Сімовича, на свій час для західноукраїнського читача переклад «Вільгельма Телля» «був і задовільний, і таки гарний, і Франко з чистим серцем міг „поручити його громаді”. Прикметна для перекладу наша говорова, гірська (гуцульська) лексика, гірські форми, якими перекладач хотів „зльокалізувати” дію, віддати словами, що вона відбувається в горах, хоч не у швайцарських, але – в горах. Тим-то ви знайдете в перекладі такі слова: *цара, маржина, джуркало, шпиця, барда, борва йде* і т. д. <...> Мова перекладу дуже цікава й дуже багата, і для людини, що за такими речами стежить, чиста розкіш його прочитати ще й тепер» [5, с. 747].

Філологічна спадщина В. Сімовича і В. Кміцикевича становить таке джерело вивчення подієвих ліній української культури, текстових зразків української мови та духовного досвіду покоління початку ХХ ст., в якому є відповіді на пекучі питання нашого часу. Ці відповіді мусимо знайти.

Список використаної літератури

1. Володимир Кміцикевич [Про нього. 3 вересня 2017 р] <https://zbruc.eu/node/70374> (дата звернення: 02.04.2024).
2. Горецький П. Історія української лексикографії. Київ : Вид-во АН УРСР, 1963. 243 с.
3. Кацімон О. А. Теоретичні і практичні аспекти діяльності українських мовознавців на Буковині в кінці ХІХ – на початку ХХ ст.: дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 „Українська мова”. Чернівці, 2010. 296 с.
4. Логош А. Здобутки української філології на Буковині на початках ХХ ст. у сучасній рецепції. *Студентські наукові дискусії поза форматом: Матеріали ХІ Міжнародної наукової конференції* (11 квітня 2024 р). Івано-Франківськ, 2024. С. 285–287.

5. Сімович В. Праці у двох томах. / упоряд. Л. Ткач, О. Івасюк за участю Р. Пилипчука, Я. Погребенник. Т. 2 : *Літературознавство. Культура*. Чернівці : Книги–ХХІ, 2005. 904 с.

Леся Ухач,
викладач української мови та літератури циклової комісії
мовно-літературних дисциплін
Галицький фаховий коледж імені В. Чорновола

МОВА ВОРОЖНЕЧІ VS МОВА ОПОРУ: ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОТИСТОЯННЯ

В сучасних умовах повномасштабної війни мовлення перестає бути лише засобом передавання інформації й перетворюється на інструмент впливу, мобілізації, розмежування позицій та формування колективної ідентичності. Мова ворожнечі в медійному й публічному просторі пов'язана з агресивною оцінністю, дегуманізацією, нав'язуванням опозиції «свій – чужий» та ескалацією соціальної напруги, тоді як протилежні за спрямуванням мовні практики в українському дискурсі дедалі частіше осмислюються як засіб стійкості, самоідентифікації, підтримки морального духу та символічного спротиву.

Актуальність теми підтверджується і чинними нормативно-правовими документами України, що регулюють інформаційну сферу, медіапростір та функціонування державної мови. Так, Закон України «Про інформацію» [4] визначає правові засади інформаційних відносин, тобто створює загальну рамку для аналізу поширення суспільно значущих повідомлень; Закон України «Про медіа» [5] встановлює сучасні вимоги до функціонування медіасередовища та відповідальності його суб'єктів; Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» [3] закріплює особливу роль української мови в публічному просторі та державотворчих процесах; Доктрина інформаційної безпеки України [9] акцентує на загрозах в інформаційній сфері та необхідності протидії деструктивним інформаційним впливам.